ISSN: 1897-841X 12/2021 (204)

przewodnik

Polski Związek Niewidomych Okręg Podkarpacki

Tyle jesteś wart, ile drugiemu pomożesz – jeśli możesz

Życzymy Zdrowych i Pogodnych Świąt Bożego Narodzenia!

Spis treści:

- Grudzień 2021 – calendarium ..... str. 3
- W **100-**lecie prawnego uznania **białej laski,** jako symbolu osób niewidomych ....str. 15
- Warsztaty **„Widzieć Muzyką** i **Sztuką**”..... str. 19
- Aktywizacja seniorów w Rudzie Różanieckiej i w Myczkowie..... str. 24
- Zadania publiczne w zakresie ochrony zdrowia ..... str. 30
- Witryna poetycka ..... str. 32

Koleżance

Janinie Topór

- wyrazy głębokiego współczucia z powodu śmierci -

Męża

Składają władze naczelne ZO,
liderzy poszczególnych Kół Terenowych PZN
oraz koleżanki i koledzy zrzeszeni w jasielskiej strukturze Związku.

Miesięcznik Okręgu Podkarpackiego Polskiego Związku Niewidomych
Wydawca: Zarząd Okręgu Podkarpackiego PZN w Rzeszowie
Skład redakcji:
Redaktor Naczelny, koordynator: „Zygflor” – Zygmunt Florczak
Opracowanie graficzne okładki i skład: Anna Hojnacka
Współpracują:
Małgorzata Przyboś, Zuzanna Ostafin
Adres siedziby redakcji: 35-045 Rzeszów, ul. Hetmańska 9
tel. (017) 85 24 738, 662 177 551
e-mail: sekretariat@pzn.rzeszow.pl
www. http://pzn.rzeszow.pl/czasopisma/

Grudzień

– to dwunasty – ostatni – miesiąc w roku i według używanego w Polsce kalendarza gregoriańskiego ma 31 dni; w ten czas m. in. rozpoczyna się kalendarzowa zima oraz kończy bieżący rok.

Większość dni miesiąca, to czas **Adwentu** – z łacińska ***adwentus*** – czyli czas oczekiwania narodzin Chrystusa oraz moment zamierania starego i oczekiwania przyjścia nowego.

Tego typu refleksji i przemyśleniom sprzyjają coraz krótsze dni, następujące po listopadowych pluchach pierwsze mrozy oraz w ten czas dające się zauważyć po mroźnej nocy zmrożone nocą grudy ziemi, o które możemy potknąć się przemieszczając się skoro świt np. do sklepu, na przystanek lub do świątyni.

Współcześnie w grudniu olbrzymi strach w wędrówce po obecnie układanych chodnikach (trotuarach), które ze swej natury będąc gładkimi, wyzwala w nas z tejże przyczyny przymus oraz potrzeb przemieszczania się po ciągach pieszych, na które w dzień lub z wieczora popada deszcz. Zagrożenie zwielokrotnia się, gdy potem w nocy ów opad zeszkli przymrozek lub mróz, co stanowi dla ludzi starszych lub takich, jak my straszliwe zagrożenie. Zapewne w tym momencie wielu z nas aż wzdryga się na samą myśl o upadkach, siniakach, czy nawet złamaniach kończyn, których w takim okresie doświadczyli w poprzednich sezonach…

Dosyć ciekawie ten czas omawia poniżej wyeksponowany wiersz autorstwa Janusza Minkiewicza pt. „Grudzień”

W grudniu rzadko ptak zaśpiewa
w srebrze stoją wszystkie drzewa.
Naszą rzeczkę po kryjomu,
w nocy lodem okuł mróz.
Sanki wezwał i do domu
z lasu nam choinkę wniósł.

„Gruda”, czy „**po grudzie”**, to wg Aleksandra Brücknera – *historyka literatury i kultury polskiej* – źródłosłów powstania nazwy miesiąca **grudnia**. Podobną genealogię jego określenia dostrzegamy u sąsiadów, gdyż

jest ukraiński *грудень*, czy litewski *gruodis*). Inna dawniej używana nazwa to *prosień* lub *prosiniec* – współczesna nazwa miesiąca w języku czeskim *prosinek* – i chorwackim *prosinac*).

Jego łacińska nazwa *December („dziesiąty miesiąc" – wedle kalendarza rzymskiego)* została zapożyczona przez większość języków europejskich i pod takową współcześnie funkcjonuje.

Ze względu na przeżywanie w tym czasie takich świąt, jak: Mikołajki, Niepokalane Poczęcie Najświętszej Maryi Panny, Wigilię Bożego Narodzenia, Boże Narodzenie, czy Sylwester – noc sylwestrowa – to ten czas jest ulubionym miesiącem wielu ludzi.

***Ludowe mądrości określające ten czas*:**

- ***Święta Barbara po lodzie — Boże Narodzenie po wodzie.***
- ***Św. Łucja zimna przerzuca.***
- ***Na świętego Tomasza najdłuższa noc nasza.***
- ***Jeśli w grudniu często dmucha, to w marcu i kwietniu plucha.***
- ***Grudzień to miesiąc zawiły, czasem srogi, czasem miły.***
- ***Adam z Ewą pokazują, jaki styczeń i luty po nich następują.***
- ***Wigilia piękna a jutrznia jasna — będzie stodoła ciasna.***
- ***Idzie grudzień po grudzie – ubierajcie się ludzie.***
- ***Na Boże Narodzenie przybędzie dnia na pojedzenie.***
- ***Święty Szczepan zapowiada, jaka pogoda w styczniu wypada.***
- ***Dzień Sylwestrowy pokaże czas lipcowy.***
- ***Na święty Sylwester mroźno — zapowiedź na zimę groźną.***

W tym miesiącu wspominamy:

1 grudnia 1761 r. – urodziła się **Marie Tussaud** – francuska rzeźbiarka, założycielka Muzeum Figur Woskowych Madame Tussaud w Londynie *(zm. 1850 r.).*

1 grudnia 1918 r. – rozkazem Sztabu generalnego Wojska Polskiego **biało-czerwona szachownica** została przyjęta jako znak rozpoznawczy samolotów polskiego lotnictwa wojskowego. Twórcą znaku był pilot myśliwski – major pilot **Stefan Stec** *(1889 – 1921)*.
Niektórzy domniemają, że wpływ na powstanie znaku miały podobne do polskich barwy Chorwacji.

2 grudnia 1861 r. – urodził się **Franciszek Stefczyk –** ekonomista, działacz spółdzielczy, twórca spółdzielczych kas oszczędnościowo-pożyczkowych , znanych jako „Kasy Stefczyka" *(zm. 1924 r.).*

2 grudnia 1941 r. – zmarł **Edward Rydz-Śmigły –** polityk, malarz, Marszałek Polski, Naczelny Wódz Sił Zbrojnych *(ur. 1886 r).*

3 grudnia – to **Światowy Dzień Osób Niepełnosprawnych**

3 grudnia 1857 r. – urodził się **Joseph Conrad** – *właśc.* J**ózef Teodor Konrad Korzeniowski** *herbu* Nałęcz – brytyjski pisarz pochodzenia polskiego *(zm. 1924 r.).*

3 grudnia 1931 r. – urodził się **Andrzej Wawrzyniak** – marynarz, dyplomata, kolekcjoner sztuki, muzealnik, założyciel i pierwszy dyrektor Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie.

4 grudnia – **Barbórka – Dzień Górnika, Naftowca i Gazownika**

Św. Barbara – *jest patronką górników, flisaków, rybaków i marynarzy. Jednak dzień św. Barbary najbardziej kojarzy się ze świętem górników, czyli z* ***Barbórką****. Wszelkie podania o niej informują, że poniosła śmierć poprzez ścięcie i – jak głoszą podania – dokonał tego jej ojciec. Być może dlatego właśnie wszyscy, którzy narażeni są na nagłą i niespodziewaną śmierć, obrali ją sobie na patronkę. Jest więc św. Barbara patronką więźniów, rybaków, marynarzy, górników, kamieniarzy, żołnierzy i tajnych drukarzy*.

4 grudnia 1911 r. – urodził się **Andrzej Szalawski –**właśc. Andrzej Pluciński – aktor, znany z roli Juranda ze Spychowa w „Krzyżakach" *(zm. 1986 r.).*

5 grudnia – to **Międzynarodowy Dzień Wolontariusza** ustanowiony przez ONZ w 1985 r.

5 grudnia 1791 r. – zmarł **Wolfgang Amadeus Mozart** – austriacki kompozytor, jeden z najwybitniejszych twórców w historii muzyki. Jego dzieła: *„Eine Kleine Nachtmusik", „Don Giovanni", „Czarodziejski flet", „Requiem d–moll (ur. 1756 r.).*

5 grudnia 1911 r. – urodził się **Władysław Szpilman** – kompozytor, pianista i dyrygent, bohater filmu „Pianista" *(zm. 2000 r.).*

6 grudnia – św. **Mikołaja** – czyli **Mikołajki.**

Jest to czas „podkładania" sobie prezentów. Dzień czcimy na pamiątkę życia i czynów człowieka, który żył w III wieku w mieście ***Petara****.*

Istnieje wiele legend mówiących o jego życiu i czynach. Najważniejsze w tym przekazie jest to, że będąc biskupem w ***Licji*** *wspomagał potrzebujących podrzucając im podarki, pieniądze lub inne dobra. Dokonywał tego nocą, dlatego też dzisiaj – dla uczczenia jego czynów i jego istnienia – właśnie o tej porze nawzajem obdarzamy się prezentami – mając w szczególnej uwadze dzieci. Św. Mikołaj jest patronem literatów, chłopów, pasterzy, księży, zakonników, więźniów, karczmarzy, pielgrzymów, żeglarzy, marynarzy i rybaków. Również uznawany jest za opiekuna kupców, prawników, aptekarzy, dzieci, panien bez posagu, dziewic i ... kurtyzan.*

Cóż … pamiętajmy w te dni o sobie nawzajem, bo jak stwierdził ***Jan Sztaudynger****: „Nawet święty … lubi prezenty".*

6 grudnia 1911 r. – urodził się **Aleksander Gabszewicz –** pilot, as myśliwski, generał, uczestnik Bitwy o Anglię, odznaczony Krzyżem Złotym Orderu Virtuti Militari *(zm. 1983 r.).*

7 grudnia 1881 r. – urodził się **Marian Falski –** pedagog i działacz oświatowy, autor najpopularniejszego polskiego „**Elementarza**" *(zm. 1974 r.).*

7 grudnia 1941 r. – lotnictwo japońskie dokonało nalotu na amerykańskie bazy floty i lotnictwa w **Pearl Harbor** na Hawajach.

7 grudnia 1917 r. – **Feliks Dzierżyński** *(„Czerwony Kat", „Żelazny Feliks", „Krwawy Feliks")* został szefem Wszechrosyjskiej Komisji Nadzwyczajnej do Walki z Kontrrewolucją i Sabotażem – **Czeka**.

8 grudnia 1867 r. – urodził się **Aleksander Sulkiewicz** (*właśc.* Iskander Mirza Duzman Beg Sulkiewicz), pseud. „Michał" – działacz niepodległościowy. 14 maja 1901 r. był współorganizatorem ucieczki Józefa Piłsudskiego z petersburskiego szpitala św. Mikołaja Cudotwórcy *(zm. 1916 r.).*

8 grudnia 1937 r. – w **Krynicy-Zdroju** została uruchomiona pierwsza w kraju **kolej linowo-terenowa** na Górę Parkową.

8 grudnia 1991 r. – prezydenci Rosji, Białorusi i Ukrainy rozwiązali ZSRR i powołali Wspólnotę Niepodległych Państw.

9 grudnia 2003 r. – zmarła **Katarzyna Cynkarz** – długoletni pracownik biura ZO PZN w Rzeszowie *(ur. 12.06.1953 r.)*

9 grudnia 1997 r. – Rada Języka Polskiego przyjęła uchwałę, zgodnie z którą imiesłowy przymiotnikowe z partykułą „nie" piszemy zawsze łącznie.

9 grudnia 1991 r. – w Toruniu rozpoczęło nadawanie **Radio „Maryja".**

10 grudnia 1979 r. – albańska zakonnica i misjonarka, założycielka Zgromadzenia Misjonarek Miłosierdzia – **Matka Teresa z Kalkuty** *(1910–1997)* – otrzymała **Pokojową Nagrodę Nobla** za swoją 50-letnią działalność opiekuńczą wśród najbiedniejszych i najbardziej potrzebujących.

10 grudnia 2007 r. – wystartowała **Biełsat TV** – kanał telewizji satelitarnej w języku białoruskim finansowany i prawnie wchodzący w skład TVP.

11 grudnia 1811 r. – zmarł **Seweryn Rzewuski** – hetman polny koronny, jeden z przywódców konfederacji targowickiej *(ur. 1743 r.).*

11 grudnia 1927 r. – w Warszawie otwarto **Elektryczną Kolej Dojazdową** – dzisiaj: Warszawską Kolej Dojazdową, kolej miejską.

11 grudnia 1843 r. – urodził się **Robert Koch** – niemiecki lekarz, współtwórca nowoczesnej bakteriologii i mikrobiologii lekarskiej, odkrywca m. in. prątka gruźlicy. W 1905 r. otrzymał Nagrodę Nobla za badania nad gruźlicą. *(zm. 1910 r.).*

13 grudnia – św. Łucji z Syrakuz – **patronki ociemniałych. Łucja** – łac. Lucia *świetlista, niosąca światło*; od słowa *lux* (światło).

13 grudnia 1981 r. – decyzją WRON – w Polsce został wprowadzony **stan wojenny** zniesiony dopiero 22 lipca 1983 r.

13 grudnia 2002 r. – zakończyły się negocjacje akcesyjne pomiędzy Unią Europejską, a 10 – *ma* państwami kandydującymi, w tym m. in. z Polską.

13 grudnia – to **Dzień Pamięci Ofiar Stanu Wojennego.**

14 grudnia 1970 r. – to początek d**emonstracji robotników na Wybrzeżu.** W wyniku walk z oddziałami milicji i wojska zginęło kilkadziesiąt osób.

Zainicjował je strajk pracowników Stoczni Gdańskiej – nasilający się od kilku lat kryzys społeczno-gospodarczy osiągnął swoje apogeum

*doprowadzając do otwartego wybuchu niezadowolenia społecznego. Wkrótce fala masowych strajków i manifestacji objęła wiele miast. Wydarzenia przeszły do historii pod nazwą – **Grudzień '70**.*

14 grudnia 1901 r. – urodził się **Feliks „Papa" Stamm** – trener polskiej reprezentacji bokserskiej w latach 1936–1968, wychowawca wielu mistrzów świata i olimpijskich *(zm. 1976 r.).*

14 grudnia 1901r. – urodził się **Kazimierz Michałowski** – archeolog, egiptolog, twórca polskiej szkoły archeologii śródziemnomorskiej *(zm. 1981 r.).*

15 grudnia 1970 r.– w Gdańsku powstał **M**iędzyzakładowy **K**omitet **S**trajkowy. Tego samego dnia grupa robotników podpaliła budynek Komitetu Wojewódzkiego PZPR.

15 grudnia 1991 r. – zmarł **Wasilij Zajcew** – radziecki snajper. Zdobył sławę podczas bitwy pod Stalingradem, bohater filmu *„Wróg u bram" (ur. 1915 r.).*

15 grudnia 2007 r. – zakończono modernizację kolei linowej na **Kasprowy Wierch**.

16 grudnia 1861 r. – zmarł **Karol Lipiński** – skrzypek i kompozytor, nauczyciel Henryka Wieniawskiego *(ur. 1790 r.).*

16 grudnia 1947 r. – urodziła się **Anna Nehrebecka-Byczewska** – aktorka teatralna i filmowa – znana z roli **Maryni** w „*Rodzinie Połanieckich*".

16 grudnia 1980 r. – pacyfikacja kopalni „**Wujek**" w Katowicach przez oddziały ZOMO i wojska, zginęło **9** górników, a **21** zostało rannych.

17 grudnia 1921 r. – zmarła **Gabriela Zapolska** – właśc. Maria Gabriela Janowska – pisarka i aktorka. Napisała: *„Moralność pani Dulskiej", „Sezonowa miłość", „Kaśka Kariatyda" (ur. 1857 r.).*

17 grudnia 1942 r. – urodził się **Andrzej Zaorski** – polski aktor teatralny i filmowy, artysta kabaretowy, współtwórca audycji *„60 minut na godzinę"* i telewizyjnego *„Polskiego ZOO".*

17 grudnia 1797 r. – urodził się **Tomasz Franciszek Bartmański** – inżynier, podróżnik, uczestnik Powstania Listopadowego, autor koncepcji budowy kanału łączącego Morze Śródziemne z morzem Czarnym *(zm. 1880 r.).*

18 grudnia 1916 r. – zakończyła się jedna z najtragiczniejszych bitew I wojny światowej – tzw. wojna pozycyjna pod **Verdun**. Trwała

od 21.II.1916 i łącznie – po obu stronach – pochłonęła ponad milion żołnierzy.

18 grudnia 1952 r. – urodziła się **Krystyna Janda** – aktorka. Na dużym ekranie zadebiutowała w 1976 r. w filmie Andrzeja Wajdy *„Człowiek z marmuru*".

18 grudnia 2011 r. – zmarł **Václav Havel** – czeski pisarz i dramaturg, działacz antykomunistyczny. Dziewiąty i ostatni prezydent Czechosłowacji oraz pierwszy prezydent Czech. W latach sześćdziesiątych pracował w teatrze Divadlo Na zábradlí, gdzie był również znany z przedstawień „Zahradní slavnost i Vyrozumění", autor eseju *„Siła bezsilnych" (ur. 1936 r.).*

19 grudnia 1891 r. – urodził się **Edward Raczyński** – polityk, dyplomata, **prezydent RP na uchodźstwie**, był najstarszym *(złożył urząd w wieku 95 lat)* i najdłużej żyjącym prezydentem RP, zmarł 30 lipca 1993 r. w wieku nieomal 102 lat.

19 grudnia 1951 r. – urodził się **Zbigniew Hołdys** – muzyk, kompozytor, publicysta, były członek zespołów „Perfect" i „Ching"; jego przeboje: *„Co się stało z Magdą K?", „Autobiografia", „Chcemy byś sobą", „Nie płacz Ewka*".

19 grudnia 1981 r. – papież **Jan Paweł II** zaapelował do gen. Jaruzelskiego „**o zaprzestanie działań, które przynoszą ze sobą rozlew polskiej krwi**".

20 grudnia 1927 r. – urodził się **Longin Jan Okoń** – pisarz, działacz społeczny, autor powieści indiańskich, np. *„Czerwonoskóry generał", „Śladami Tecumseha",* czy *„Płonąca preria".*

20 grudnia 1991 r. – Polska została przyłączona do **Internetu**.

20 grudnia 2011 r. – zmarł **Leopold Unger** – dziennikarz i publicysta *(ur. 1922 r.).*

21 grudnia – o godz. **16^{59}** początek astronomicznej zimy.

21 grudnia 1401 r. – urodził się **Masaccio** – włoski malarz okresu quattrocenta, pionier renesansu. Dzieła: *„Święta Trójca", „Wygnanie z raju" (zm. 1428 r.).*

21 grudnia 1987 r. – premiera filmu „**Magnat**" w reżyserii Filipa Bajona o dziejach rodziny książąt pszczyńskich **Hochberg von Pless**

z udziałem m. in. Jana Nowickiego, Grażyny Szapołowskiej i Bogusława Lindy.

21 grudnia 1951 r. – urodził się **Przemysław Gintrowski** – pieśniarz i kompozytor, znany z występów z Jackiem Kaczmarskim i Zbigniewem Łapińskim. Jego kompozycje: *„Raport z oblężonego miasta", „Modlitwa o wschodzie słońca" (zm. 2012 r.).*

22 grudnia 1861 r. – urodził się **Zenon Przesmycki** pseud. „**Miriam**" – krytyk literacki i poeta okresu Młodej Polski, odkrywca twórczości Cypriana Kamila Norwida *(zm. 1944 r.).*

22 grudnia 2001 r. – zmarł **Grzegorz Ciechowski** – poeta, kompozytor, aranżer, założyciel i lider zespołu **Republika.** Jego przeboje: *„Gadające głowy", „Telefony", „Biała flaga", „Nie pytaj o Polskę", „Odchodząc"(ur. 1957 r.)*

23 grudnia 1831 r. – zmarła **Emilia Plater** – bohaterka narodowa Polski, uczestniczka Powstania Listopadowego *(ur. 1806.).*

23 grudnia 1937 r. – urodziła się **Maja Komorowska** – aktorka, dwukrotna laureatka nagrody za pierwszoplanową rolę kobiecą na Festiwalu Polskich Filmów Fabularnych – *„Bilans kwartalny" 1975 r. i „Cwał" 1996 r.*

24 grudnia 2016 r. – po ciężkiej chorobie w Przeworsku odszedł do Wieczności **Mieczysław Łysek** – wieloletni działacz tejże struktury PZN *(ur. 01.01.1954 r.).*

24 grudnia 1777 r. – **James Cook** odkrył na Oceanie Indyjskim **Wyspę Bożego Narodzenia** *(wylądował na niej w Wigilię, stąd ta nazwa).*

24 grudnia – Adama i Ewy – *Wigilia Bożego Narodzenia.*

Jest to szczególny – *„wręcz zaczarowany"* – przepełniony wielką miłością, symboliką oraz wszelaką nadzieją związaną z tym, co przyniesie nam najbliższy czas … jedyny wieczór w roku, na który na pewno oczekują wszyscy, gdyż jest to *święty wieczór*, podczas którego czcimy kolejne narodziny Dzieciątka z Betlejem.

Wigilia jest najbardziej uroczystą i wzruszającą kolacją i wieczerzą w roku, która rozpoczyna **Święta Bożego Narodzenia**, zaś z nimi jest związane m. in. **strojenie choinki**, **bożonarodzeniowe prezenty, szopki, pasterka** i … **Jasełka**.

Wierzysz, że Bóg zrodził się w betlejemskim żłobie,

Lecz biada ci, jeśli nie zrodził się w tobie …

Adam Mickiewicz

Na ten szczególny – „wręcz zaczarowany" czas – w tym miejscu felietonu – w imieniu władz Okręgu Podkarpackiego PZN oraz własnym wszystkim zrzeszonych w organizacji, ich rodzinom, sympatykom oraz wolontariuszom składamy jak najszczersze życzenia zdrowia, zadowolenia z życia oraz przeżycia tego okresu w jak najlepszej formie i dobrym zdrowiu wśród ludzi nam przyjaznych i bliskich.

Życzymy Zdrowych i Wesołych Świąt !!

25 grudnia – Boże Narodzenie

I pomyśl, jakie to dziwne,
że Bóg miał lata dziecinne,
matkę, osiołka, Betlejem.
ks. ***Jan Twardowski***

25 grudnia 1916 r. – zmarł **Adam Hilary Bernard Chmielowski** herbu **Jastrzębiec** – znany jako święty Albert Chmielowski *(Brat Albert),* zakonnik franciszkański, założyciel zgromadzenia albertynów i albertynek, uczestnik Powstania Styczniowego, malarz, znany z pełnej poświęcenia pracy na rzecz ubogich i bezdomnych *(ur. 1846 r.).*

25 grudnia 2011 r. – zmarł **Michał Sumiński** – leśnik, zoolog, kapitan jachtowy, dziennikarz, długoletni prowadzący popularny program dla młodzieży „**Zwierzyniec**" *(ur. 1915 r.).*

26 grudnia – św. Szczepana.

26 grudnia 1791 r. – urodził się **Charles Babbage** – brytyjski matematyk, konstruktor mechanicznych maszyn liczących, nazwany „**ojcem informatyki**" *(zm. 1871 r.).*

26 grudnia 1937 r. – urodziła się **Teresa Wojtaszek-Kubiak** – śpiewaczka operowa *(sopran)* – primadonna najlepszych scen operowych świata.

27 grudnia 537 r. – w **Konstantynopolu** poświęcono świątynię **Hagia Sophia** – uważaną za najwspanialszy obiekt architektury pierwszego tysiąclecia naszej ery. Pierwotnie był to kościół pw. Mądrości Bożej. Obecnie meczet w Stambule.

27 grudnia 1587 r. – **Zygmunt III Waza** w Krakowie został koronowany na króla Polski.

28 grudnia 1897 r. – urodził się **Iwan Stiepanowicz Koniew** – radziecki dowódca wojskowy, marszałek ZSRR *(1944 r.),* pierwszy dowódca Zjednoczonych Sił Zbrojnych Państw Stron Układu Warszawskiego *(zm. 1973 r.).*

28 grudnia 1937 r. – zmarł **Maurice Ravel** – francuski pianista, kompozytor, twórca „**Bolera**" *(ur. 1875 r.).*

28 grudnia 1961 r. – premiera filmu „**Historia żółtej ciżemki**" wg powieści Antoniny Domańskiej w reżyserii Sylwestra Chęcińskiego. Był to filmowy debiut 11-letniego Marka Kondrata.

29 grudnia 1902 r. – urodził się **Henryk Wars** – *właśc. Henryk Warszawski* – kompozytor, pianista, dyrygent i aranżer. Był twórcą muzyki filmowej i kilkudziesięciu popularnych do dziś przebojów, m. in. piosenki *„Miłość ci wszystko wybaczy" (zm. 1977 r.).*

29 grudnia 1915 r. – urodził się **Stanisław Broniewski** ps. „***Orsza***" – harcmistrz, podporucznik AK, współorganizator i naczelnik „Szarych Szeregów", działacz ruchu oporu, dowódca akcji pod Arsenałem, kawaler Orderu Orła Białego *(zm. 2000 r.).*

30 grudnia 1865 r. – urodził się **Rudyard Kipling** – angielski pisarz i poeta; wielbiciel Indii. Był autorem popularnych powieści dla dzieci i młodzieży; m.in. „***Księga dżungli***", laureat Nagrody Nobla w 1907 r. *(zm. 1936 r.).*

30 grudnia 1877 r. – zmarł **Aleksander Wielopolski** – hrabia, polityk, naczelnik Rządu Cywilnego Królestwa Polskiego *(ur. 1803 r).*

30 grudnia 2014 r. – w trakcie pełnienia służby w mieleckim Kole PZN – w jego siedzibie – zmarł **Henryk Boroński** – wieloletni działacz PZN tego regionu *(ur. 18.10.1946 r.).*

31 grudnia 1655 r. – zmarł **Janusz Radziwiłł** – książę na Bieżanach i Dubinkach, hetman wielki litewski, który na początku sierpnia 1655 r. zawarł układ z przedstawicielem króla szwedzkiego Karola X Gustawa, w którym uznał protektorat Szwecji nad Litwą. W ten sposób praktycznie zerwał unię polsko-litewską *(ur. 1612 r.).*

31 grudnia – Sylwester.

31 grudnia 1771 r. – urodził się **Kajetan Koźmian** herbu **Nałęcz** – polski prawnik i poeta, reprezentant klasycyzmu, krytyk literacki i teatralny,

mason, publicysta, pamiętnikarz, tłumacz; referendarz Rady Stanu Księstwa *(zm. 1856 r.).*

31 grudnia 1922 r. – urodził się **Marek Edelman** – lekarz, działacz społeczny. W 1943 r. ostatni dowódca powstania w warszawskim getcie, strażnik pamięci o polskich Żydach*(zm. 2009 r.)*

31 grudnia 1932 r. – **polscy kryptolodzy** złamali kod niemieckiej maszyny szyfrującej **„Enigma".**

Kończy się szczególny rok, w trakcie którego przeżyliśmy i będziemy go kojarzyć z:

– **15 maja** br. – wspominaliśmy **60**-tą rocznicę śmierci Służebnicy Bożej **Róży Marii Czackiej** – polskiej zakonnicy, opiekunki niewidomych, założycielki Towarzystwa Opieki nad Ociemniałymi w Laskach, założycielki Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża.

– przed **70**–laty – dokładnie w dniach **16** i **17 czerwca 1951** r. – obradował Krajowy Zjazd, podczas którego z połączenia **Związku Pracowników Niewidomych RP** oraz **Związku Ociemniałych Żołnierzy RP** – powołano do istnienia jednego reprezentanta interesów środowiska: **Polski Związek Niewidomych**. Zjazd uchwalił Statut i wytyczył cele działania, zaś na pierwszego przewodniczącego **ZG PZN** został wybrany mjr **Leon Wrzosek**.

– **12 września** br. – w Warszawie przeżywaliśmy wyniesienie na ołtarze, czyli ogłoszenie **błogosławioną Matkę Różę Czacką**.

– **6 października 1946 r.** – dokładnie sprzed **75**-laty – odnotowano działania, których celem było powołanie organizacji zrzeszającej – a zarazem reprezentującej – interesy niewidomych. Inicjatorem – a zarazem organizatorem – powstania ogólnopolskiego związku niewidomych był dr **Włodzimierz Dolański**. Tego dnia powołano ogólnokrajową organizację pod nazwą **„Związek Pracowników Niewidomych Rzeczpospolitej Polskiej".** Funkcję prezesa powierzono dr **Włodzimierzowi Dolańskiemu**, który wylansował hasło: **„Nic o nas bez nas").**

– przed **28** laty – na **IV Zgromadzeniu Ogólnym Europejskiej Unii Niewidomych** – które odbyło się w **Ustroniu Górskim** w Polsce w dniach **7-9 października 1993** r. – podjęto uchwałę, aby wszystkie organizacje

członkowskie – wśród nich także Polski Związek Niewidomych – starały się uzyskać oficjalne poparcie swoich rządów dla uznania i obchodzenia **15 października** jako **Międzynarodowego Dnia Białej Laski**.
– **15 października** – świętowaliśmy jubileuszem **100-**lecia uznania w 1921 r. **białej laski,** jako symbolu naszej niepełnosprawności.

I jeszcze jedno … Za nami bardzo trudny – ponad 20-sto miesięczny czas zmagania się z pandemią oraz tyleż samo trwający okres nam „matkowania" przez dyr. **Małgorzatę Przyboś**, co ze zwykłej ludzkiej przyzwoitości – u końca 2021 r. – należy przypomnieć i za to podziękować.

Małgosiu!

Pamiętamy wówczas płynące od Ciebie Komunikaty, słowa otuchy, troski i odpowiedzialności za cały stan Podkarpackiego Okręgu PZN oraz – zdobywane w ramach projektów – środki ochrony osobistej niezbędne do antycovidowej profilaktyki w siedzibach Kół PZN.

U końca tego roku za troskę oraz to wszystko, o czym skrótowo powyżej, z serca serdecznie dziękujemy. Przede wszystkim jesteśmy wdzięczni za budujące rozmowy i kierowanie naszą statutową działalnością w czasie, którego nawet nie przewidzieli najpłodniejsi w swych przewidywaniach futuryści… Dziękujemy!

Przed nami szczególny czas, który będzie sprzyjał tego typu refleksji nad tym co powyżej oraz nad zdarzeniami, które niegdyś były doświadczeniem naszych przodków. Pochylmy i zastanówmy się nad istotą ludzkiego istnienia, bo czas ku temu jest przedni …a w tym roku – jak w żadnym – mieliśmy multum czasu nad snuciem tego typu przemyśleń i rozważań …oraz wyciągania z nich dalekosiężnych wniosków…

Końcem grudnia:

Wyrywamy ostatnią kartkę z kalendarza *– niejako utożsamianą z kończącym się rokiem –**, a wraz z nią kończymy ten rozdział naszego życia. Zrywając ją proszę Cię Drogi Czytelniku – , abyś zrobił to świadomie**, a czyniąc to:*
– zerwał *– i w ten sposób porzucił –* ***wszystkie swoje złe nastroje***
– zapomniał o *wszystkich* ***nieudanych dniach kończącego się roku***
– przekreślił *– przeżyte w nim –* ***niewarte pamięci chwile***

– abyś w Nowy Rok wszedł – *czysty duchem, przebrany w nowe przepiękne szaty –* ***jako uczestnik najwspanialszego balu świata życia*** *w jego wymiarze rodzinnym, społecznym, czy PZN–owskim …*

Sobie i wszystkim życzę, abyśmy w Nowym Roku kroczyli tylko ***prawą drogą życia****; kroczenie po Niej przybliża nas do* ***nieśmiertelności*** *i nie zatruwa życia innym …*

Na zbliżający się Nowy 2022 Rok najserdeczniejsze życzenia zdrowia, zadowolenia z życia oraz tylko miłych chwil na nadchodzące miesiące wszystkim zrzeszonym w Podkarpackim PZN, ich rodzinom, wolontariuszom oraz tym wszystkim, którzy nam sprzyjają i nas wspierają ślą:

prezes Zarządu Okręgu Podkarpackiego PZN ***mgr Ryszard Cebula***
w imieniu Redakcji „Przewodnika” ***Zygmunt Florczak***

Szczęśliwego Nowego Roku!!!

Zygflor 2021–09–22

W **100-**lecie prawnego uznania **białej laski,** jako symbolu osób niewidomych

Laska – jako zwykły kij – była używana już od dawna przez osoby ociemniałe jako narzędzie im pomocne w poruszania się i orientowaniu w terenie.

Historia białej laski – jako symbolu osób niewidomych – zaczyna się dopiero w 1921 r. Otóż w Wielkiej Brytanii – w mieście Bristol – żył młody zawodowy fotograf, który robił zdjęcia do trzech lokalnych czasopism. Nazywał się James Biggs. Pewnego dnia uległ nieszczęśliwemu wypadkowi i stracił wzrok. Był tym faktem bardzo załamany. Szczęśliwie dla niego spotkał pewnego ociemniałego żołnierza, który przywrócił mu wiarę w siebie i w ten sposób pomógł mu rozpocząć nowe życie. Jedna z rad jaką otrzymał od żołnierza brzmiała: *„Staraj się być niezależnym. Wychodź z domu jak najczęściej i staraj się to czynić bez niczyjej pomocy. Jeśli będziesz chodził razem z innymi, to będziesz tracił nerwy później, kiedy*

będziesz próbował czynić to samodzielnie". James posłuchał rady swojego ociemniałego kolegi. Zaczął w pojedynkę wychodzić z domu ze swoją zwykłą laską, lecz stwierdził, że nie zapewnia ona dostatecznego bezpieczeństwa, a także, że czasami to on stwarza niebezpieczeństwo dla innych użytkowników ulic. Okazało się, że nie zawsze jego laska jest dostrzegana przez innych – zwłaszcza w czasie tzw. ponurej angielskiej pogody. Wówczas wpadł na pomysł, aby pomalować ją na biały kolor, aby była lepiej widoczna i w ten sposób zwracała na siebie uwagę innych, a przez to na osobę jej używającej. Pomysł ten okazał się być w praktyce bardzo skuteczny. Mając takie doświadczenia zalecił swoim niewidomym kolegom, aby uczynili to samo – tj. pomalowali swoje kije na biały kolor.

W tym roku w naszym regionie lokalne obchody Dnia Białej Laski – z wielu względów – w lubaczowskim MDK, w gronie wypróbowanych przyjaciół – obchodzono **2 września** br. Oczywiście przewodnim hasłem spotkania było **100**-lecie prawnego uznania białej laski – np. w kontekście Kodeksu Ruchu Drogowego – jako znaku nas chroniącego w przestrzeni publicznej i nie tylko.

Druga zasygnalizowana myśl, to omówienie 20 miesięcy zmagania się z pandemią (w tym wyróżnienie osób nas w ten czas wspierających) oraz w przededniu beatyfikacji przybliżenie sylwetki założycielki Lasek – Matki Elżbiety Róży Czackiej.

W ten czas swoją obecnością zaszczycili nas: Burmistrz Miasta Lubaczowa – **Krzysztof Szpyt**, Sekretarz Urzędu Gminy Wiejskiej Lubaczów – **Stanisław Woś,** wraz z **Arkadiuszem Markiewiczem** oraz **Alicją Skalską,** dyr. PCPR – **Beata Zadworna**, przedstawiciel MDK – **Małgorzata Strycharz**, prezes lubaczowskiej struktury PSD – **Stanisława Woszczak**, dyr. biura ZO

Podkarpackiego PZN – **Małgorzata Przyboś**, reprezentujący WTZ w Oleszycach **Eugeniusz Urgalski** i **Małgosia Młodzińska** oraz w wielu wymiarach i na wielu płaszczyznach towarzysząca nam od kilkunastu lat **Iwona Buczko.** Za sprawne audiowizualne zabezpieczenie okolicznościowego spotkania słowa podziękowania kierujemy wobec **Pawła Rogala** z MDK.

Oczywiście najwięcej emocji spotkania wywołała część poświęcona podsumowaniu jeszcze przeżywanej pandemii oraz wymienienie grup zawodowych (strażaków ochotników, ratowników medycznych,

doręczycieli pocztowych, sklepowe z wszystkich placówek handlu detalicznego, pracowników MOPS, GOPS, PCPR, funkcjonariuszy państwowej policji, dobrych sąsiadów i członków rodzin), na których mogliśmy liczyć bez względu na to, jak byliśmy gnębieni i dziesiątkowani przez COVID-19.

W tym roku – jako podkreślenie zasług wyświadczanych w trudny pandemiczny czas – z rąk dyr. biura ZO Podkarpackiego PZN – **Małgorzaty Przyboś** – Honorowe Odznaki „Przyjaciel Niewidomych" otrzymali:

– **Alicja Skalska** – pracownik PCPR, księgowa

– **Andrzej Matyaszek** – pracownik Urzędu Poczty Polskiej w Oleszycach, doręczyciel pocztowy (listonosz)

– **Marek Antonik** – kierowca, pracownik Podkarpackiego Urzędu Marszałkowskiego.

Niezwykle wartościowymi – pełnymi życzliwości wobec ludzi używających na co dzień białej laski – były wystąpienia Burmistrza **Krzysztofa Szpyta** oraz dyr. **Małgorzaty Przyboś**, którzy od serca przekazali nam swe życzenia oraz złożyli akces wsparcia na miarę swoich możliwości i wpływów z racji sprawowanych urzędów.

Przed **28** laty – na **IV Zgromadzeniu Ogólnym Europejskiej Unii Niewidomych** – które odbyło się w **Ustroniu Górskim** w Polsce w dniach **7-9 października 1993** r. – podjęto uchwałę, aby wszystkie organizacje członkowskie – wśród nich także Polski Związek Niewidomych – starały się uzyskać oficjalne poparcie swoich rządów dla uznania i obchodzenia **15 października** jako **Międzynarodowego Dnia Białej Laski**.

Od tamtego czasu 15 października na całym świecie obchodzony jest jako dzień poświęcony ludziom niewidomym i słabowidzącym. W tym dniu organizacje niewidomych starają się organizować – z tej okazji – okolicznościowe imprezy, zainteresować swoim życiem i problemami władze wszystkich szczebli, opracować i przedstawić odpowiednie

memoriały i petycje, bowiem istnieje wiele problemów i potrzeb środowiska, o których społeczeństwu i władzom należy stale przypominać.

Powracając do zasygnalizowanego w tytule jubileuszu …

*Z powyższego opisu wynika, że **biała laska** oraz **Dzień Białej Laski** – to w historii ludzkości bardzo malutka cząstka z okresu zaistnienia naszego gatunku.*

*Prawne zaistnienie białej laski, jako symbolu niepełnosprawności, to okres, który dopiero w tym roku przekroczył czas **100** lat, zaś na naszym kontynencie termin świętowania Dnia Białej Laski, to dopiero niespełna 3 dekady – dokładnie **28** lat – co mówi samo za siebie…*

Teraz – znając te fakty – proszę sobie wyobrazić jakie było życie i los istoty niewidomej przed wiekami i tysiącleciami, gdy człowiek ociemniały był powszechnie wzgardzonym i praktycznie nie chroniło go żadne prawo ...

Zygflor 2021-09-04

P.s.

Powyższą publikacją pragnę sprowokować wszystkie ZK PZN do wystąpienia o wyróżnienia odznaką „Przyjaciel Niewidomych" działających na rzecz naszych członków zamieszkujących gdzieś w trudnym terenie – w groźny, trudny pandemiczny czas – strażaków ochotników, policjantów, ratowników medycznych, pracowników GOPS, MOPS lub innych, którzy z narażeniem swojego oraz swoich rodzin życia szli i pomagali … wykazali zainteresowanie losem gdzieś samotnie żyjącego człowieka borykającego się z niedowidzeniem…

Namawiam, aby takim ludziom w ten sposób oddać należny Im hołd i okazać wdzięczność za to, co na rzecz naszych podopiecznych czynili, gdy inni w ten czas izolowali się i … chowali głowę w piasek…

Warsztaty **„Widzieć Muzyką** i **Sztuką"**

W tym roku **równolegle** z przygotowaniami do **58 Krajowego Festiwalu Polskiej Piosenki** w Opolu**,** toczyły się przygotowania do **16 edycji** środowiskowych Warsztatów „**Widzieć Muzyką i Sztuką"** – naszego

Okręgu PZN, które realizowano w tym samym przedziale czasowym w obu ośrodkach.

Również można rzec, że w obu przypadkach – wręcz równolegle – w tym samym dniu zrealizowano Koncert Galowy (oczywiście każdy o innej porze dnia) je kończący.

W przypadku Warsztatów „**Widzieć Muzyką i Sztuką**” – zrealizowano je pod wspólnych przesłaniem: „**Ale to już było**”. Realizująca je instruktor **Ewa Jaworska-Pawełek** oparła się na repertuarze popularnych zmarłych polskich artystów, tj. Krzysztofa Krawczyka i Zbigniewa Wodeckiego oraz Ich żyjącej rówieśniczki – „królowej” polskiej piosenki – czyli Maryli Rodowicz.

Muzyką i Sztuką”, to już ich **16** edycja, której końcowym akcentem była Gala koncertowa – jak przed dwoma laty – w zamiarze miała być zrealizowana w horynieckim Amfiteatrze.

W dniach **30 sierpnia – 5 września 2021** r. – dzięki dofinansowaniu z budżetu Województwa Podkarpackiego: ROPS w Rzeszowie – po raz szesnasty w Horyńca Zdroju w pensjonacie „Dukat” Witolda Dukacza ZO Podkarpackiego PZN dla swoich uzdolnionych muzycznie podopiecznych – niewidomych i słabowidzących z terenu Województwa Podkarpackiego – zrealizował ich kolejną edycję.

W trzecim dniu przygotowań, czyli 1 września 2021 r. w trakcie telefonicznej rozmowy instruktor **Ewa Jaworska-Pawełek** wyznała: *„W tej chwili jesteśmy w ferworze przygotowań – tak w wymiarze indywidualnym,*

jak też śpiewu grupowego. Koncert jest dedykowany i oparty na utworach trzech niezwykle płodnych artystów, tj. Maryli Rodowicz, Zbigniewa Wodeckiego i Krzysztofa Krawczyka.

Podejmując się realizacji ich tegorocznej edycji – po rocznej przerwie w ich realizacji – stwierdzam, że znowu jest mi dane współpracować ze wspaniałą grupą entuzjastów śpiewu, którzy w wielkiej rozterce – wręcz męce – przeżywali pandemiczną rozłąkę, czyli brak fizycznego kontaktu i zeń wynikające ograniczenia. Pomimo to do Horyńca Zdroju przyjechali dosyć dobrze przygotowani. Tegoroczny zjazd jest dla nas kolejnym wielkim świętem, czyli okazją do integracji i wspólnych przeżyć, na które – w tym przypadku – czekaliśmy dwa lata.

Ktoś dzisiaj z mojego otoczenia dowcipnie zauważył, że nasz koncert zrealizowany w horynieckim amfiteatrze w tym samym dniu, co w stolicy polskiej piosenki, będzie swoistym suportem przed występem krajowych gwiazd w opolskim amfiteatrze dla tych, którzy obejrzą nas za dnia, zaś zawodowców w wieczornej telewizyjnej transmisji z amfiteatru w Opolu. Wydaje się, że w sposób czysto przypadkowy wpisujemy się w obchody święta polskiej piosenki w wydaniu lokalnym." – tyle z krótkiej, treściwej i roboczej rozmowy z instruktor Ewą Jaworską-Pawełek.

4 września 2021 r. godz. **15^{30}**

– czyli –

*– relacja z wielkiej **Gali koncertowej** kończącej środowiskowe **Warsztaty „Widzieć Muzyką i Sztuką"**, a zrealizowanej* w *horynieckim **GOK – Dworskim Teatrze Ponińskich** pod roboczą nazwą „**Ale to już było**".*

Nieprzewidywalna – wręcz późnojesienna – aura skorygowała pierwotne plany dotyczące realizacji miejsca koncertu i z uwagi na nią –

jak przed laty – odbyła się w horynieckim Gminnym Ośrodku Kultury – Dworskim Teatrze Ponińskich.

Z kilkudziesięciominutowym wyprzedzeniem przybywający na rozreklamowaną w Horyńcu Zdroju Galę koncertową – miejscowi oraz licznie przybywający kuracjusze – w holu wzmiankowanego obiektu – zaciekawieni bogactwem ekspozycji rękodzieła artystycznego, z tegoż powodu zatrzymywali się, by obejrzeć to, co do nabycia rekomendowały im mistrzynie: **Teresa Jurczak** i **Helena Poliniewicz**. Drugą okazję do podziwiania Ich kunsztu mieli w trakcie koncertu obserwując wręcz świętojańskie wianki na głowach wokalistek, które również były dziełem Ich rąk.

Punktualnie o 15^{30} – również przystrojona kolorowym wiankiem – w krótkim wystąpieniu dyr. **Małgorzata Przyboś** zainaugurowała długo oczekiwany koncert. Krótkiej inauguracji sprzyjała krótka lista tzw. VIP-ów, którymi w tym roku byli: prezes Okręgu Podkarpackiego PZN – **Ryszard Cebula** oraz właściciele pensjonatu „Dukat", czyli **Beata** i **Witold Dukaczowie**. Na widowni również zasiedli **Maria** i **Jan Lechowiczowie**, którym kilka zdań poświęcę tuż przed zakończeniem tej relacji.

I zgodnie z tytułem koncertu „**Ale to już było**" z wielkim podziwem dla kunsztu wykonawców widownia – często i głośno oklaskując oraz prosząc o bis – chłonęła to, co niegdyś przed laty wysłuchiwała i podziwiała w trakcie poprzednich ich edycji i finalizujących je tego typu koncertów.

Tego popołudnia wykonując utwory wymienionych w rozmowie z Ewą Jaworską-Pawełek artystów wyższych estetycznych i artystycznych przeżyć – z tzw. „górnej półki” – dostarczyli: Małgorzata Samagalska, Monika Młot-Wachta, Grażyna Maziarz, Dorota Szela, Teresa Biało, Magdalena Zach, Jadwiga Pawlak, Małgorzata Przyboś, Agnieszka Iwaniuk-Kula, Gabriela Tomaka, Aleksandra Stawarz, Waldemar Garboś oraz Mariusz Rojan.

Tradycyjnie występ profesjonalną kamerą rejestrował **Jan Lechowicz** – współwłaściciel lubaczowskiej rodzinnej firmy „**Lech Kom**” (firma wchodzi w skład regionalnej internetowej telewizji o nazwie GRUPA MEDIALNA INFO). Zapewne wielu niecierpliwych Czytelników wchodząc na adres: **http://lubaczow.tv/** jeszcze tego samego wieczoru na **You Tube** mogło obejrzeć część pierwszą relacji koncertu (44 min.), zaś drugą trwającą tyleż samo w niedzielny poranek, za co należy podziękować i być wdzięcznym wcześniej wymienionemu.

Koncert kończyły gromkie brawa, końcowa mowa Małgosi Przyboś oraz prezesa Ryszarda Cebuli, którzy w skromnych słowach podsumowali to, co do niedawna na scenie obserwowano i podziwiano.

Z „sercem” – za kolejne rejestrowanie Gali koncertowej – Państwu Marii i Janowi Lechowiczom wręczono odznaki „Przyjaciel Niewidomych”, które przyjmowali z nieukrywanym zaskoczeniem, wzruszeniem i … satysfakcją… w to wszystko sprawiedliwie i solidarnie włączając wszystkich byłych pracowników byłego magazynu „W Obiektywie” lubaczow.tv.

Wszystko to zobaczycie i skonfrontujecie z powyższym opisem wchodząc na stronę:

http://lubaczow.tv/category/wydarzenia/

Życzę – po zrealizowaniu mojej propozycji – tylko samych pozytywnych wrażeń, odczuć i przeżyć licząc na to, że i Wy w podobny sposób ocenicie to, co na naszą rzecz w tym roku zrobili i uczynili Państwo **Maria** i **Jan Lechowiczowie**, czyli **nasza telewizja**, która na naszą rzecz zrelacjonowała koncert kończący Warsztaty „**Widzieć Muzyką i Sztuką”**, gdy w tym roku – jak zwykle – **58 Krajowy Festiwal Polskiej Piosenki** transmitowała i relacjonowała centralna państwowa TVP.

Zygflor 2021-09-06

Przypomnienie:

*Tegoroczne **Warsztaty „Widzieć Muzyką i Sztuką”**, to projekt, na którego realizację środki pozyskano z budżetu Województwa Podkarpackiego – z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie.*

Seniorzy na Roztoczu i w Myczkowie

Roztocze to kraina, która tak naprawdę niedawno zdobyła uznanie miłośników przyrody. Dopiero od kilkunastu lat jest atrakcyjnym celem wycieczek nie tylko dla turystów – przyrodników, ale i dla tych, którzy uwielbiają wędrować śladami historii.

Roztocze, to kraina niezwykle malownicza i różnorodna – na pewno każdy tutaj znajdzie coś dla siebie. Na pewno spotkasz tu:

– osoby szukające ucieczki od miejskiego zgiełku – cisza i spokój oraz dużo słońca (**Roztocze,** to najbardziej **nasłoneczniony** region **Polski,** zwłaszcza w sierpniu)

– osoby lubiące spędzać czas aktywnie – **1000** km szlaków pieszych i rowerowych oraz spływy kajakowe
– osoby lubiące piękne widoki i historię – drewniane skarby architektury i słynące z cudów kapliczki i sanktuaria oraz **Szumy** na **Tanwi** – uznane za jeden z **7 cudów polskiej przyrody**
– pasjonatów fotografii – **Roztoczański Park Narodowy** i ponad **30 rezerwatów** .

Fenomenem tego regionu są cudowne krajobrazy, niezwykły klimat, miasteczka z ciekawą historią oraz bogata fauna i flora. Roztocze może pochwalić się czystymi rzekami oraz przyrodą – unikatową na skalę europejską.

Ruda Różaniecka

– to wieś leżąca w podkarpackiej części Roztocza, w powiecie lubaczowskim, w gminie Narol. Powstanie i rozwój wsi związany był z ulokowaniem tu w połowie XVII wieku zakładu metalurgicznego. Oba człony nazwy wsi nawiązują do źródła jej powstania. Słowo „ruda" oznaczało dawną nazwę zakładu hutniczego. Drugi człon – „różaniecka" pochodzi od pierwotnej nazwy rzeki Różaniec.

O założeniu w tym rejonie dymarki, (tj. pieca hutniczego służącego do otrzymywania żelaza przy użyciu rudy i węgla drzewnego) zdecydowały duże obszary leśne. Drzewo było głównym surowcem do wytwarzania węgla drzewnego niezbędnego do wytopu żelaza. Występowały tu również znaczne pokłady rudy darniowej błotnej, którą wydobywano w miejscach późniejszych stawów na Jeziorze, Ławach, Krążkach, Sinorzatkach. Dymarka i towarzyszące jej obiekty zostały zlokalizowane przy źródle

po prawej stronie rzeki oraz w miejscu dzisiejszej poczty i Gospodarstwa Rybnego.

„Dębowy Dwór”

W takich to warunkach i okolicznościach równo przed 10-ma laty dwóch braci Zaborniaków zaryzykowało budowę na ekologicznym Roztoczu Ośrodka Wypoczynkowo-Szkoleniowego o nazwie „Dębowy Dwór”. Zbudowali go na niezwykle uroczym skrawku roztoczańskiej ziemi. Inwestycję zrealizowali w miejscu zalesionym – pełnym zieleni – charakteryzującym się wyjątkowym mikroklimatem. Każdego dnia „rzut oka” z naszych hotelowych okien na okolicę urzekał nas swym pięknem, ponieważ widok na jezioro, doskonała kuchnia oraz atrakcje wynikające z bliskości lasów, czy zbiorników, to walory klimatyczno-wizualno-gastronomiczne, które – niestety – nie towarzyszą nam na co dzień. Dodatkowo naszą uwagę w każdej chwili dnia, czy nawet nocy, przyciągała „wyspa na wodzie” z restauracją o nazwie „**Karczma Pod Szczęśliwym Karpiem**”, która była pierwszą zrealizowaną w środku polodowcowego jeziora „na palach wbitych w dno zbiornika” inwestycją braci Zaborniaków (dopiero potem powstała część hotelowa i infrastruktura dla turystów dorosłych i dzieci wokół jezior). Dziś jest to potężny – niespotykany w swej ofercie – obiekt, do którego – w poszukiwaniu tego, o czym tyle powyżej – przybywają turyści z najdalszych stron kraju.

Dla wielu z nas pierwsze wejrzenie na drewnianą restaurację na wyspie oraz pomost łączący ją z nabrzeżem, skojarzył się znanym z filmu „Krzyżacy” obronnym grodem Juranda ze Spychowa, czyli Spychowem, co temu miejscu dodaje tylko uroku i – naprawdę – czyni go wyjątkowym.

W takim to miejscu, okolicznościach i aureoli tajemniczości wynikającej z historii tego regionu i miejscowości w dniach **6-9 września 2021** r. ZO Podkarpackiego PZN dla **28** seniorów zrealizował projekt pn. „**Seniorzy na Roztoczu**”. Inicjatywie – oprócz tajemniczości i walorów miejsca – sprzyjało wszystko: piękna jesienna aura, wysoka temperatura, brak tłoku turystów, a nawet darmowe nagłośnienie Sali jadalnej, obok której 5 września bawiła się ponad 100-osobowa grupa emerytów przybyła tu z Jarosławia, co przy darmowej muzyce umożliwiło „naszym” tak długo bawić się, jak tym, którzy przybyli tu specjalnie w tym celu.

Cała infrastruktura sprzyjała realizacji zajęć z arteterapii, czy rozgrywek warcabowych na świeżym powietrzu, w czym towarzyszył plusk wody i nawoływanie wodno-leśnego ptactwa. Jeszcze bardziej ukontentowani tym stanem byli ci, którzy wykorzystując kijki nordic walking „zaliczali” trasy piesze przygotowane pod tego typu fizyczną aktywność w okolicy wsi Ruda Różaniecka.

Uważam, że było bardzo fajnie i warto było się w ten czas w tę okolicę wybrać, ponieważ wszystko sprzyjało jej poznawaniu, czyli „zaliczeniu” przez naszą reprezentację, gdyż dotychczas nas tam „nie zaniosło”. Nawet – co sprawiało ,mi trochę trudności – przemarsze na posiłki należy umieścić w konwencji „prozdrowotnej”, gdyż były okazją do rozmów, podziwiania przyrody i dotlenienia płuc, gdyż w tym miejscu powietrze ma swój smak, zapach i czystość, czyli tylko same walory prozdrowotne.

Za zrealizowane w tym miejscu i czasie zadanie na rzecz seniorów należy tylko podziękować i prosić o kontynuację podobnego typu wysiłku, bowiem wszystko przemawia za tym, żeby tam sukcesywnie powracać dając innym szansę przeżycia i doznania tego, co opisano powyżej, bo naprawdę z wielu względów jest to wskazane i … po prostu warto…

Zygflor 2021-09-10

*Jako uzupełnienie … informacje autorstwa **Aliny Niedużak***

„Seniorzy na Roztoczu”

– to zadanie dofinansowane z budżetu Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego.

Program z obszaru wsparcia działań innowacyjnych skierowanych do środowisk zagrożonych bezradnością w sprawach opiekuńczo – wychowawczych lub mających na celu aktywizację osób starszych w 2021 r. Warsztaty „Seniorzy na Roztoczu” dla starszych osób niewidomych i słabowidzących zostały zorganizowane w Ośrodku Wypoczynkowo–Szkoleniowym Dębowy Dwór w Rudzie Różanieckiej w terminie 6-9.09.2021 r. Ośrodek jest położony w malowniczej miejscowości, która słynie nie tylko z pięknych krajobrazów, ale także z bogatej historii. Warsztaty zorganizowane były dla 15 starszych osób niewidomych i słabowidzących pochodzących z całego województwa podkarpackiego, oraz 10 opiekunów, którzy pomagali osobom całkowicie niewidomym i bardzo słabowidzącym w czynnościach obsługi dnia codziennego, w podróży, na zajęciach pełnili rolę wolontariuszy – przewodników w poruszaniu się, oraz 3 osoby kadry. W ramach projektu zachęcaliśmy osoby starsze niewidome i słabowidzące, do pełnego korzystania z różnych form aktywności społecznej, fizycznej, artystycznej i intelektualnej, zwiększenia i wzbogacenia oferty świadczeń pomocy społecznej dla seniorów i jak ciekawie zorganizować im czas wolny. Realizowaliśmy to zadanie w formie warsztatowej i dostosowanych do każdego uczestnika w zajęciach poświęconych różnym aspektom życia starszych osób. Ciekawy program zajęć dostosowany był do tej grupy wiekowej m.in. jak aktywnie zarządzać czasem. W tym celu przeprowadzone zostały następujące zajęcia:, nordic walking, zajęcia z arteterapii, rozgrywki warcabowe, w 3 grupach, oraz piesze wędrówki po Roztoczańskim Parku Narodowym wśród lasów, jezior i rzeki Tanwi. Warsztaty sprawiły, że zostały przełamane poczucie bezradności osób starszych, zwiększona została motywacja, do różnych form aktywności m.in.: fizycznej, społecznej i kulturalnej. Uczestnicy warsztatów osiągnęli większą świadomość ich praw i przywilejów, zdobyli niezbędne informacje do samodzielnego radzenia sobie w domu, w samodzielnym poruszaniu się, załatwianiu różnych spraw i aktywnym wykorzystaniu wolnego czasu, nabyli

umiejętności nawiązywania kontaktu, korespondencji, dostępu do wiedzy, aktywności fizycznej artystycznej i intelektualnej, oraz integracji. Będą częściej wychodzić z domu, uczestniczyć i korzystać z różnych form aktywności.

„**Aktywizacja Seniorów**”

– to kolejne zadanie dofinansowane przez Zarząd Województwa Podkarpackiego – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie. Zadanie Publiczne Województwa Podkarpackiego w zakresie pomocy społecznej wynikające z „Wojewódzkiego Programu Pomocy Społecznej na lata 2016 –2023”.

Cel operacyjny III: Zwiększenie i rozwój oferty świadczeń pomocy społecznej dla seniorów. Warsztaty „Aktywizacja Seniorów” dla starszych osób niewidomych i słabowidzących zostały zorganizowane w Hotelu „Ewka” w Myczkowie, który jest położony w pobliżu uzdrowiskowej miejscowości Polańczyk w Bieszczadach, w terminie 19-23.09.2021r. Warsztaty zorganizowane były dla 20 starszych osób niewidomych i słabowidzących pochodzących z całego województwa podkarpackiego, oraz 10 opiekunów, którzy pomagali osobom całkowicie niewidomym i bardzo słabowidzącym w czynnościach obsługi dnia codziennego, w podróży, na zajęciach pełnili rolę wolontariuszy – przewodników w poruszaniu się, oraz 3 osoby kadry. Podczas warsztatów przeprowadzone zostały następujące zajęcia:, Doradztwo technologiczne, zajęcia z arteterapii, oraz zajęcia z rehabilitacji podstawowej w 3 grupach, oraz piesze wędrówki po Myczkowie, Polańczyku i okolicach, Uczestnicy Warsztatów zwiedzili Muzeum Bojków w Myczkowie, a także korzystając z uroków bieszczadzkiej jesieni, zaliczyli rejs statkiem po Zalewie Solińskim. Warsztaty „Aktywizacja Seniorów” podejmowane były w celu stworzenia warunków do rzeczywistego działania, przełamywania barier społecznych, pokazywania możliwości różnych form aktywności starszych osób niewidomych i słabowidzących. Jest to szalenie ważne z uwagi na istniejące stereotypy pokazujące że osoby niewidome i słabowidzące są niezaradne, pokrzywdzone i niechętne do działania, którym społeczeństwo ma zapewnić opiekę i zabezpieczenie rentowe. Aktywne działanie osoby niewidomej czy słabowidzącej jako forma przygotowania do dalszego działania także w starszym wieku, burzą ten niekorzystny obraz,

a na dodatek pokazują rzeczywistą atrakcyjność społeczną osób niepełnosprawnych, którzy mogą być włączani w główny nurt normalnego życia.

Alina Niedużak 2021–11–04

Zadania publiczne w zakresie ochrony zdrowia

Zadania publiczne w zakresie ochrony zdrowia w 2021 r. pn.: „Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie uzależnień na rzecz osób uzależnionych i współuzależnionych, osób niepełnosprawnych oraz seniorów" dofinansowane przez Prezydenta Miasta Rzeszowa:

Warsztaty edukacyjne zorganizowane były dla 13 osób niewidomych i słabowidzących zamieszkałych na terenie Miasta Rzeszowa oraz 10 opiekunów, i 2 osoby kadry w terminie: 24-28.08.2021 r. w Pensjonacie Skalnica w Poroninie. Celem warsztatów była szeroko pojęta profilaktyka (informacyjna i edukacyjna) w zakresie uzależnień, promowanie odpowiednich wzorców życia rodzinnego – opartych na wzajemnej pomocy, szacunku, partnerstwie, umiejętności rozwiązywania konfliktów bez przemocy itp. Przeciwdziałania negatywnym skutkom uzależnienia od alkoholu i przemocy. Wskazanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu przez osoby niepełnosprawne. W ramach realizowanych warsztatów odbyły się zajęcia z psychologiem, nauka gry i rozgrywki w warcabach stupolowych, piesze wędrówki po szlakach turystycznych w Tatrach. W trakcie pobytu w ośrodku rozegrano Turniej w warcabach 100-polowych o Puchar Prezydenta Miasta Rzeszowa. Uczestnicy Turnieju otrzymali puchary i upominki. Wielkie gratulacje, byliście wspaniali!
Dzięki udziałowi w warsztatach uczestnicy osiągnęli większą świadomość w zakresie uzależnień, co znacząco wpłynie na polepszenie jakości ich życia. A także podniósł się poziom samodzielności i aktywności uczestników w społeczeństwie.

Alina Niedużak 2021–11–30

„Świetlica – pełna chata 2” – Grupa wsparcia samopomocowa prowadzona przez moderatora działała w Kole Rzeszów, w okresie od czerwca do końca listopada. Udział w grupie wsparcia polegał na dzieleniu się własnymi doświadczeniami z innymi jej członkami, słuchaniu, nawiązywaniu kontaktu, dzieleniu się pożytecznymi informacjami, udzielaniu sobie wzajemnie wsparcia emocjonalnego. Aktywne uczestnictwo w grupie wsparcia pomogło uczestnikom w pracy nad sobą, w osobistym rozwoju, a także w radzeniu sobie z codziennymi trudnościami, w tym przezwyciężaniu własnej samotności, depresji, chęci sięgania po używki. Działalność grupy wsparcia koncentrowała się na wspólnym uporaniu się z zaistniałą sytuacją, np. nadużywaniem alkoholu przez uczestnika lub jego domowników, ale także z chorobami, problemami psychicznymi lub socjalnymi, dotyczącymi albo ich samych lub ich rodzin. Celem uczestnictwa w grupie wsparcia była także zmiana osobistej sytuacji życiowej. W regularnej, pracy grupowej szczególnie podkreślano autentyczność, równouprawnienie, wspólną rozmowę i wzajemną pomoc. Grupa była tym samym środkiem zniesienia izolacji zewnętrznej (socjalnej, towarzyskiej) i wewnętrznej (osobistej, duchowej).

Anna Hojnacka 2021–11–30

Witryna poetycka

W tegorocznym bożonarodzeniowym kąciku poetyckim proponuję utwory już dawno nie publikowanej Poetki, która w niezwykle przystępny – i obrazowy - sposób mówi o trudnych początkach życia przyszłego Zbawiciela.

Zapraszam do lektury wyeksponowanych utworów i rozważenia realiów towarzyszących Narodzinom Dzieciątka w Betlejem.

Zimowy czas

Biały, puszysty puch przykrył wszystko dookoła
Nagie ramiona drzew otulił niczym pierzyną,
Zasypał wszystkie drogi, mosty i pola
I bawi się w berka z panią zimą.

Już Kasia śnieżne kule toczy,
Co to?- bałwanka ulepiła
Nos marchewkowy, z węgielków oczy,
Na głowę kapelusz mu włożyła.

Słuchajcie dzieci kochane,
W zimową, mroźną noc
Mikołaj przyjdzie niespodziewanie
Przyniesie Wam prezentów moc.

Już Święta się zbliżają
Radosny, piękny czas
Wszyscy sobie życzenia składają
Niezwykły nastrój ogarnia nas.

I ja życzenia Wam złożę
Zdrowych, pogodnych Świąt,
Niech błogosławi Wam Dziecię Boże
Na cały Nowy Rok.

Boże Narodzenie

W ciszy nocy
Narodził się Zbawiciel,
W ubogiej, zimnej stajence
Nasz Odkupiciel.

Nie było miejsca w gospodzie,
By przyjąć Pana naszego,
Gościła Go więc stajenka,
Żłób był łóżeczkiem Jego.

I grzała Go miłość Matczyna,
Kłująca kołderka ze sianka
I oddech zwykłych zwierzątek
Krówki, osiołka, baranka.

A Józef czule się opiekował
I dbał o swoją Rodzinę,
On od pierwszego momentu
Pokochał Bożą Dziecinę.

By oddać pokłon Panu
Przybiegli pastuszkowie
I ze swoimi darami
Przybyli też Trzej Królowie.

Chwała na wysokości,
Na świat przyszło Boże Dziecię
W Betlejem, w naszych sercach
Radość panuje na całym świecie.

– wszystkim Czytelnikom „Przewodnika”
życzenia „Wesołych Świąt” składa

Zuzanna Ostafin

Przeżyjmy to jeszcze raz…

– czyli –

fotorelacja z Warsztatów **„Widzieć Muzyką** i **Sztuką”** AD ‘21